УДК 911.3:32

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-10\(16\)-285-302](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-10(16)-285-302)

Будз Олена Петрівна кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри геології та гідрології, Національний університет водного господарства та природокористування, вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028, тел.: (0362) 633-209, e-mail: o.p.budz@nuwm.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-5130-5360>

Романів Оксана Яківна кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри геології та гідрології, Національний університет водного господарства та природокористування, вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028, тел.: (0362) 633-209, e-mail: o.ia.romaniv@nuwm.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-2870-1322>

ПЛЮРАЛІЗМ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО ВИБОРУ НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Анотація. Вибори в Україні є способом формування вищих органів влади держави шляхом голосування громадян. На відміну від інших наук, що мають близьку сферу інтересів (політології, електоральної соціології, психології виборів тощо), електоральна географія не оперує індивідуальними спостереженнями, а певними узагальненими за територіальним критерієм даними. Наукова новизна роботи визначається тим, що оцінено показники плюралізму електорального вибору Рівненської області у межах адміністративно-територіальних одиниць та прослідковано їхню динаміку за період 2014-2019 рр. Індекс плюралізму електорального вибору – це ступінь одностайності або множинності голосування. Наведено методику його обчислення.

Індекс електорального плюралізму президентських виборів 2019 року зріс порівняно з 2014 роком. Тобто виборці під час голосування у 2019 році стали менш одностайними у своєму виборі, у суспільстві не було сформованої єдиної громадської думки щодо кандидатури майбутнього президента держави. Аналогічно зріс й індекс плюралізму електорального вибору на парламентських виборах. Але й надалі спостерігалася встановлена нами ще у 2014 році закономірність електоральної поведінки для Рівненщини: на парламентських виборах виборці голосують більш одностайно, ніж на президентських.

З урахуванням ідеологічних платформ кандидатів, більшість виборців Рівненщини за електоральними орієнтаціями більш схильні до націонал-демократичних кандидатів. Південь області має більш правоцентричну, націонал-ліберальну електоральну орієнтацію, а північ – більш схильна до ліберальних та центристських, а подекуди й лівих настроїв.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в системі регіональної політики органами місцевого самоврядування,

а також представниками різних політичних сил для розбудови власних стратегій утримання своїх позицій та просування ідей на політичну арену регіону.

Ключові слова: політична географія, електоральна географія, плюралізм, електоральна активність, електоральна поведінка

Budz Olena Petrivna Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, associate professor of the department of geology and hydrology, associate professor of the department of geology and hydrology, University of Water Management and Environmental Engineering, Soborna St., 11, Rivne, 33028, tel.: (0362) 633-209, e-mail: o.p.budz@nuwm.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-5130-5360>

Romaniv Oksana Yakivna Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, head of the department of geology and hydrology, University of Water Management and Environmental Engineering, Soborna St., 11, Rivne, 33028, tel.: (0362) 633-209, e-mail: o.ia.romaniv@nuwm.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-2870-1322>

PLURALISM OF ELECTORAL CHOICE OF THE POPULATION OF THE RIVNE REGION: ASPECTS OF POLITICAL GEOGRAPHY

Abstract. Elections in Ukraine are a way of forming the highest authorities of the state by voting. Unlike other sciences with a similar field of interest (political science, electoral sociology, election psychology, etc.), electoral geography does not operate with individual observations, but with certain data generalized according to territorial criteria. The scientific novelty of the work is determined by the fact that the indicators of pluralism of electoral choice of Rivne region within administrative-territorial units are evaluated and their dynamics for the period 2014-2019 are traced. The index of pluralism of electoral choice is the degree of unanimity or plurality of voting. The method of its calculation is given.

The index of electoral pluralism of the 2019 presidential election has increased compared to 2014. That is, voters during the voting in 2019 became less unanimous in their choice, the society did not form a single public opinion on the candidacy of the future president. Similarly, the index of pluralism of electoral elections in the parliamentary elections increased. But we continued to observe the pattern of electoral behavior established in 2014 for the Rivne region: in the parliamentary elections, voters vote more unanimously than in the presidential elections.

Taking into account the ideological platforms of the candidates, the majority of voters in Rivne region are more inclined to national-democratic candidates in terms of electoral orientations. The south of the region has a more center-right, national-liberal electoral orientation, and the north is more prone to liberal and centrist, and sometimes left-wing sentiments.

The practical value of the work is that its results can be used in the system of

regional policy by local governments, as well as representatives of various political forces to develop their own strategies to maintain their positions and promote ideas in the political arena of the region.

Keywords: political geography, electoral geography, pluralism, electoral activity, electoral behavior

Постановка проблеми. Електоральна географія, або виборча географія – це один із напрямів політико-географічних досліджень, пов'язаний з виявленням територіальних (геопросторових) особливостей (закономірностей) поведінки населення в зв'язку з виборами до основних представницьких органів державної влади і місцевого самоврядування. Результати виборів є прямим відображенням електоральної поведінки населення, як сукупності дій виборця напередодні виборчої кампанії, під час її проведення, а також у поствиборчий етап. Усебічне вивчення електоральної поведінки дає можливість спрогнозувати результати виборів, а також виявити рівень довіри населення до влади. Результати таких досліджень дозволяють не лише вносити конструктивні корективи у виборчий процес, а також запобігати соціально-економічним негараздам, у тому числі й сепаратизму. Актуальними ці питання є для прикордонних областей, серед яких і Рівненська область.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Географічні особливості електоральних процесів досліджувалися на прикладі галицьких областей В. Миронюком [1], на прикладі Криму – Є. Ханом [2]. Питання політико-географічних процесів у Закарпатській та Чернівецькій областях піднімалися О. Склярською [3]. Дослідження А. Голода [4] було присвячене територіальним відмінностям політичної поведінки населення Львівської області. Важливі аспекти політичної географії України розкрито у працях М. Дністрянського [5], [6], О. Шаблія [7], [8] та ін. Та електоральній географії Рівненщини не надана належна увага у наукових працях вчених. Що і стало приводом для вибору нами даної теми для дослідження.

Мета статті – встановити закономірності територіальної диференціації електоральної поведінки населення Рівненської області за таким параметром як плюралізм електорального вибору.

Виклад основного матеріалу. Вибори в Україні є способом формування вищих органів влади держави шляхом голосування громадян. В Україні проводяться вибори Президента України (загальнодержавні); народних депутатів України (загальнодержавні); депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, старост (місцеві). Для оцінки електоральної географії Рівненщини було взято за основу результати парламентських виборів та виборів Президента України 2014 та 2019 років.

На відміну від інших наук, що мають близьку сферу інтересів (політології, електоральної соціології, психології виборів тощо), електоральна географія не оперує індивідуальними спостереженнями, а даними, узагальненими за

територіальним критерієм.

Таким чином, електоральна географія дає змогу виявити й пояснити передусім особливості масової електоральної поведінки у всій її різноманітності [9].

Електоральна поведінка реалізується шляхом участі громадян у виборчих процесах, основним і найбільш масовим з яких є голосування в день проведення виборів або референдуму. Електоральна поведінка найбільш повно відображає електоральні орієнтації та електоральну активність населення, оскільки фактично є масштабним соціологічним дослідженням, обсяг вибіркової сукупності якого дуже близький до генеральної сукупності, якою в Україні у випадку загальнодержавних голосувань є всі дорослі громадяни (за винятком осіб, визнаних недієздатними) [4].

Відповідно до методики дослідження в електоральній географії [2], ми здійснили політико-електоральну характеристику виборчих процесів Рівненщини. А для комплексної характеристики електоральної поведінки населення області нами в дане дослідження було введено поняття «індекс плюралізму електорального вибору», під яким розуміється ступінь одностайності голосування. Методика обчислення цього індексу:

$$P_j = 1 - \sum_{i=1}^k (\pi)^2, \quad (1)$$

де P_j – індекс плюралізму електорального вибору у межах j -тої території, π – питома вага голосів виборців, відданих за i -ту партію (кандидата), виражена у частках від одиниці. Максимально можливе значення показника індексу – 1, який відображає цілковиту різноманітність голосування, а найменше значення показника – 0, що означає повну одностайність. Такі показники є ідеалізованими, подібні ситуації на практиці в демократичній державі не трапляються.

Участь у виборах (фреквенція) практично вимірюється індикатором явки виборців. Вона визначається часткою зареєстрованих виборців, які проголосували на виборах. Рівень електоральної активності населення Рівненської області під час позачергових президентських та парламентських виборів, які відбулися відповідно 25 травня 2014 р. та 26 жовтня 2014 р., відрізнялися, як це продемонстровано на рис. 1. Явка виборців на парламентських виборах у всіх районах та містах була нижчою, ніж на президентських. Така закономірність була зафіксована і в цілому в Україні. З досвіду вивчення літературних джерел, можна навести кілька пояснень зростання абсентізму:

1. Часта участь у виборах зумовлює втому виборців.

2. На зменшення явки виборців, як правило, впливає фактор зниження довіри населення до влади.

3. З досвіду інших країн відомо також, що зменшення рівня політичної активності населення спостерігається і при стабілізації соціально-економічної

ситуації в країні.

Хоча спеціальних соціологічних досліджень нами не проводилося щодо уточнення причин, можемо припустити, що з найбільшою імовірністю на таку електоральну поведінку населення Рівненщини у 2014 році вплинула зневіра населення у дієвості чинної влади.

Серед районів із найбільшим зростанням абсентеїзму у 2014 році – південні Радивилівський, Млинівський, Острозький, Здолбунівський, Рівненський, Корецький райони. На півночі області ріст абсентеїзму зафіксовано у Березнівському та Рокитнівському районах.

Найстабільнішою виборча активність залишалася у північних Зарічненському та Дубровицькому районах, що межують з Білоруссю. Ареал найвищої електоральної активності охоплював Дубенський, Млинівський та Демидівський райони на південному заході. Ареал електоральної пасивності – Сарненський та Березнівський райони у центральній частині області (рис. 1).

Абсолютна різниця між явкою на президентські та парламентські вибори по містах, які не включені у відповідні райони (відсоткові пункти):

м. Дубно	м. Кузнецовськ	м. Острог	м. Рівне
10,7	10,9	12,1	11,5

Рис. 1. Різниця між явкою виборців на президентські та парламентські вибори 2014 року (авторська розробка)

Детальніше зупинимося на географії результатів голосування на виборах Президента України 2014 року. На пост лідера держави на позачергових виборах Президента України у 2014 році претендентів було 21. У публікації зупинимося на географії голосування лише за кандидатів-лідерів, а також за тих, які

представляють інтереси радикальних соціальних груп населення.

Високі показники підтримки по області отримав О. Ляшко (найвищий рівень в Рокитнівському районі, а найнижчий в м. Кузнецовськ, рис. 2).

Найвищі симпатії виборців на теренах області з-поміж інших кандидатів отримав переможець виборів П. Порошенко (рис. 3). Максимальний показник відданих голосів за цього кандидата становив 61,9% (м. Кузнецовськ), а мінімальний – 37,5% (Рокитнівський район).

Результати голосування за П. Симоненка відображені на рис. 4. Загалом кандидат набрав незначну кількість голосів: найвищий результат 1,6% у Зарічненському районі, а найнижчий – 0,3% – у Радивилівському і Рівненському районах (рис. 4).

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за О. Ляшка не включають показники по містах

М	М.	М.	М.
Дубно	Кузнецовськ	Острог	Рівне
3,0	1	8,7	11
		7	3,3

Рис. 2. Частка голосів відданих за О. Ляшка (авторська розробка)

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за П. Порошенка не включають показники по містах

М	М.	М.	М.
Дубно	Кузнецовськ	Острог	Рівне
7,7	5	62,3	60
		1	8,8

Рис. 3. Частка голосів відданих за П. Порошенка (авторська розробка)

Доволі високий рівень підтримки на теренах області отримала Ю. Тимошенко (рис. 5.). Найвищі показники сягають 28,3-28,6% і припадають на північні райони. Найнижчою підтримкою Ю. Тимошенко заручилася у містах. У м. Рівне показник мінімальний (10,0 %).

Дані по районах про частку голосів (у %) відданих за П. Симоненка не включають показники по містах

М	М.	М.	М
. Дубно	Кузнецовськ	Острог	. Рівне
4	0,	8	,7

Рис. 4. Частка голосів відданих за П. Симоненка (авторська розробка)

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за Ю. Тимошенко не включають показники по містах

М	М.	М.	М
. Дубно	Кузнецовськ	Острог	. Рівне
2,5	1	14,8	14
		,8	0,0

Рис. 5. Частка голосів відданих за Ю. Тимошенко (авторська розробка)

Географія підтримки С. Тігіпка відображена на рис. 6. Найвищий показник підтримки кандидата становить 5,3 % у Зарічненському районі, а найнижчий – 1.0% у м. Дубно.

Питома частка голосів виборців, відданих за О. Тягнибока, відображена на рис. 7. Найвищу кількість голосів кандидат отримав у Дубровицькому, Рокитнівському, Костопільському, Дубенському та Демидівському районах.

Основна частка підтримки Д. Яроша припадає на міста (рис.8), а найменшою підтримкою він заручився в північних районах.

Перемогу на виборах Президента у 2014 році по всіх без винятку адміністративно-територіальних одиницях області отримав П. Порошенко. Спостерігається певна закономірність в електоральному виборі. Значна кількість голосів, відданих за найближчих переслідувачів лідера (Ю. Тимошенко та О. Ляшка), говорить про конкурентність боротьби та різноманітність політичних поглядів електорату, що є необхідною складовою демократії.

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за С. Тігіпка не включають показники по містах

Дубно	М.	Кузнецовськ	М.	Острого	М.	Рівне	М.
1,	0	2,	4	1,	5	2,	2

Рис. 6. Частка голосів відданих за С. Тігіпка (авторська розробка)

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за О. Тягнибока не включають показники по містах

Дубно	М.	Кузнецовськ	М.	Острого	М.	Рівне	М.
1	0,7	1,5	8	1,	1	1	0,6

Рис. 7. Частка голосів відданих за О. Тягнибока (авторська розробка)

Проаналізуємо результати електорального вибору на парламентських виборах 2014 року.

Позачергові вибори до Верховної Ради України в 2014 році проводилися за змішаною системою, тобто і по багатомандатних, і по одномандатних округах.

Географія голосування за кандидатів у депутати подана на рис. 11.

Як видно з рис. 9, найвищий рівень підтримки кандидати-політики отримали в центральних районах області, а у Березнівському він досяг максимальної позначки – 71,2 %. У північних районах та у м. Кузнецовськ найвища питома частка голосів припадала на кандидатів-підприємців. Найбільш рівномірний розподіл голосів між кандидатами у депутати по соціальних групах висуванців – у південних районах області.

Дані по районах про частку голосів (у%) відданих за Д. Яроша не включають показники по містах

м. Дубно	м. Кузнецовськ	Острог	Рівне
0,8	0,8	0,0	0,1

Рис.8. Частка голосів відданих за Д. Яроша (авторська розробка)

Результати голосування за кандидатів у депутати по соціальних групах

Голоси за політиків
Голоси за підприємців
Голоси за інших

Питома вага голосів відданих за політиків та громадських діячів, %

Дані по районах про розподіл голосів за кандидатів у депутати по соціальних групах не включають показники по містах

Показники	м. Дубно	м. Кузнецовськ	м. Острог	м. Рівне
Політики	24,4	2,1	46,1	45,2
Підприємці	36,9	60,7	34,1	26,7
Інші	38,7	37,3	19,8	28,2

Рис. 9. Розподіл голосів за кандидатів у депутати по соціальних групах на парламентських виборах 2014 року (авторська розробка)

Географію голосування по типах партій за ідейно-політичною спрямованістю, а також індекс плюралізму електорального вибору за даними 2014 р. подано на рис. 10.

Показники		м. Дубно	м. Кузнецовськ	м. Острог	м. Рівне
Розподіл голосів за типами партій, %	ліві	2,9	1,9	2,6	2,6
	лівоцентристські	11,4	16,0	15,0	13,6
	центристські	4,4	3,9	4,4	5,1
	правоцентристські	69,5	69,0	70,0	67,1
	праві	11,9	9,2	8,0	11,6
Індекс плюралізму		0,49	0,49	0,48	0,51

Рис. 10. Розподіл голосів виборців на парламентських виборах 2014 р. за типами партій та індекс плюралізму електорального вибору (авторська розробка)

Отже, узагальнимо отримані результати електоральних особливостей виборчого процесу Рівненщини у 2014 році. Найвищі показники електоральної активності населення у області спостерігаються у містах та південних районах, а найнижчі – на півночі області. Показники явки на парламентські вибори по відношенню до президентських були нижчими у всіх адміністративних одиницях.

За результатами голосування на позачергових виборах до Верховної Ради України в області простежуються наступні закономірності у 2014 році: на півночі значно вища частка голосів за ліві та лівоцентристські партії, нижча – за праві та центристські. На півдні і в центральних регіонах (окрім Корецького району) відносно вища частка голосів, відданих за праві та правоцентристські партії, нижча – за ліві та лівоцентристські. У містах відносно високий рівень підтримки правих та найнижчі по області показники підтримки лівих сил.

Таким чином, електоральна поведінка не стабільна, а ситуативно змінюється. У чому ми мали змогу переконатися і під час аналізу даних 2019 р.

Рівень електоральної активності (фреквенції) населення Рівненщини під час чергових президентських та позачергових парламентських виборів у 2019 році, які відбулися відповідно 31 березня (21 квітня) та 14 липня, відрізняються між собою так само, як і відрізнялися у 2014 році. Явка виборців на парламентських виборах була нижчою, ніж на президентських. Це пов'язано в першу чергу з тим, що результат парламентських виборів був значно більш передбачуваним. Тому частина людей вирішила не брати участі в парламентських виборах. Багато населення притримується поглядів «незначимості» свого голосу.

У 2019 році спостерігалася і далі така залежність: виборці більш активні в містах та в ближчих до півдня районах Рівненщини. Дещо вищий рівень електоральної активності мешканців півдня області засвідчує і той факт, що під час виборів до Верховної Ради України явка виборців тут впала у 2019 році менш суттєво, ніж на решті території області (рис. 11).

Рис. 11. Зміна явки виборців на вибори у Верховну Раду України в 2019 році порівняно з першим туром президентських виборів [10]

Щодо безпосередніх результатів голосування в першому турі виборів Президента України 2019 року, то практично у всіх районах і округах Рівненщини перемогу здобув В. Зеленський, окрім 154 виборчого округу на півдні області, який охоплює райони Демидівський, Дубенський (і м. Дубно), Здолбунівський, Млинівський та Радивилівський. Там перемогу здобув чинний тоді президент України П. Порошенко. Це саме ті райони, де явка виборців була вищою у 2019 році порівняно з 2014 роком.

Рис. 12. Результати виборів Президента України у 2019 році за округами (перший тур) [10]

Тим не менш, в другому турі Володимир Зеленський здобув перемогу вже у всіх територіальних виборчих округах Рівненщини, що ілюструє рис. 13.

Парламентські вибори в Україні 2019 року – позачергові вибори народних депутатів Верховної Ради України відбулися 21 липня 2019 року. Як і в 2014 році депутати обиралися за змішаною системою (і за виборчими списками від політичних партій, і за мажоритарною системою в одномандатних округах).

Політична активність виборців на парламентських виборах знизилася у порівнянні з президентськими виборами 2019 року. Але ще більше зниження електоральної активності спостерігаємо, якщо порівняти явку виборців на парламентські вибори 2014 року та 2019 року. При цьому такі процеси властиві не лише Рівненщині, а значній частині України.

За результатами I місце на парламентських виборах 2019 р. у Рівненській області отримали представники від партії «Слуга народу» (рис. 14). По одномандатних округах переможцями у більшості виявилися також висуванці від

цієї партії, лише у 155 виборчому окрузі перемогу здобув самовисуванець. Проте для дослідження електоральних настроїв важливо знати не лише переможців виборів, а розподіл голосів й за інших представників виборчої кампанії. Продемонструємо результати голосування (рис. 15).

Рис. 13. Результати виборів Президента України у 2019 році за округами (другий тур) [10]

Рис. 14. Частка голосів за кандидата у депутати від партії, що здобув перше місце на виборах у Верховну Раду України 2019 року на Рівненщині [10]

З рис. 15 видно, що на другі позиції переважно вийшли представники партії «Батьківщина» та Радикальна партія Олега Ляшка. Також у окремих районах підтримку здобули кандидати від партії «Європейська солідарність». У містах підтримали партію «Голос». Так утворився своєрідний електоральний ландшафт області, в якому переважали так звані «помаранчеві сили», до яких входять партії правоцентричних та ліберал-націоналістичних ідеологій, а саме «Батьківщина», «Європейська солідарність», «Голос», «Сила і честь», «Свобода», «Самопоміч», «Радикальна партія Ляшка», «Громадянська позиція», «Рух нових сил».

Рис. 15. Частка голосів за кандидатів у депутати від партій, що здобули другу позицію після лідера на виборах у Верховну Раду України 2019 року на Рівненщині [10]

Цим партіям характерний націоналізм, націонал-лібералізм, правоцентризм, ліберал-демократизм. Саме представники цих партій у загальній сумі голосів набрали найбільшу кількість прихильників у Рівненській області. А у територіальних виборчих округах, що на півдні області (ТВО 152, 153, 154) вони набрали в сумі понад 50% голосів на парламентських виборах 2019 року. Таким чином підтвердивши тенденцію, яка була помітна ще у 2014 році щодо того, що північ області більш схильна до ліберальних та центристських, а подекуди й лівих настроїв.

Одним з найвагоміших показників в нашому дослідженні електоральної поведінки населення є індекс плюралізму електорального вибору. Обчислений нами індекс для президентських виборів 2014 року в розрізі районів та міст області відображено на рис. 16. Найбільш однотайно виборці голосували в

Гощанському районі, а найбільш різноманітно – в Зарічненському та Рокитнівському районах. Найбільш різноманітно електорат у 2014 році на парламентських виборах голосує за партії в Зарічненському, Рокитнівському та Демидівському районах, а найбільш однотайно в містах Рівне, Дубно, Острог, Кузнецовськ та Рівненському районі (рис. 16).

Рис. 16. Індекси плюралізму електорального вибору на президентських та парламентських виборах 2014 року у Рівненській області (авторська розробка)

Як видно з рис. 16, у 2014 році коефіцієнт плюралізму на президентських виборах в усіх без винятку районах був вищим, аніж на парламентських. Це означає, що на парламентських виборах електорат голосував більш однотайно, ніж на президентських. Найбільша різниця в показниках коефіцієнту спостерігається в північних районах області та містах Дубно і Острог. Найменша різниця показників у Демидівському районі, тобто різноманітність електорального вибору під час голосування практично не змінилася у порівнянні між двома виборами одного року.

За даними першого туру президентських виборів 2019 року індекс плюралізму електорального вибору наведений на рис. 17. Найбільший показник спостерігається в Гощанському районі, де є найвищою частка голосів за кандидатів, які не входять в ТОП-8 (11,66%), а найнижчий – в Сарненському, де яскраве об'єднання поглядів громадян сформувалося навколо кандидатури

Володимира Зеленського.

В цілому порівнюючи результати рис. 16 та рис. 17, робимо висновок, що індекс електорального плюралізму президентських виборів за роки зріс. Тобто виборці під час голосування у 2019 році стали менш одностайними у своєму виборі, у суспільстві не було сформованої єдиної громадської думки щодо кандидатури майбутнього президента держави. Аналогічно зріс й індекс плюралізму електорального вибору на парламентських виборах. Але збереглася встановлена нами ще у 2014 році закономірність електоральної поведінки для Рівненщини: на парламентських виборах виборці голосують більш одностайно, ніж на президентських (за винятком Сарненського району у 2019 році).

Рис. 17. Індекс плюралізму електорального вибору українців по районах Рівненської області під час виборів до Верховної Ради України та у першому турі президентських виборів 2019 року (авторська розробка)

Висновки. Найвищі показники електоральної активності населення Рівненській області у містах та південних районах, а найнижчі – на півночі області. Показники явки на парламентські вибори порівняно з президентськими є нижчими.

У містах відносно високий рівень підтримки правих та найнижчі по області показники підтримки лівих сил.

Рівень електоральної активності населення Рівненщини під час чергових президентських та позачергових парламентських виборів у 2019 році відрізняється подібно до 2014 року: виборці були більш активними в міській місцевості та в ближчих до півдня районах; явка на парламентських виборах була нижчою, ніж на президентських.

З урахуванням ідеологічних платформ кандидатів, більшість виборців Рівненщини за електоральними орієнтаціями більш схильні до націонал-

демократичних кандидатів.

Індекс електорального плюралізму президентських виборів 2019 року зріс порівняно з 2014 роком. Тобто виборці під час голосування у 2019 році стали менш одноставними у своєму виборі. Аналогічно зріс й індекс плюралізму електорального вибору на парламентських виборах. Але й надалі спостерігалася встановлена нами ще у 2014 році закономірність електоральної поведінки для Рівненщини: на парламентських виборах виборці голосують більш одноставно, ніж на президентських.

Література:

1. Миронюк В.М. Електоральна географія регіону (на матеріалах галицьких областей): Автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02. Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2002. 20 с.
2. Хан Є.А. Електоральна географія Криму: Автореф. дис. канд. геогр. наук: 11.00.02. Одес. держ. ун-т ім. І.І.Мечнікова. Одеса, 1999. 20 с.
3. Склярська О. Політико-географічні процеси в Закарпатській і Чернівецькій областях : монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011. 228 с.
4. Голод А.П. Суспільно-географічні аспекти політичної поведінки населення регіону (на матеріалах Львівської області): Автореф. дис. канд. геогр. наук: 11.00.02. Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2007. 18 с.
5. Дністрянський М. С. Політична географія України : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
6. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів, 2000 . С. 278-295.
7. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. Львів: видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 444с.
8. Шаблій О. І. Електоральна географія // Соціально-економічна географія України: навч. посібник / За ред. О. І. Шаблія. Л.: Світ, 2000. С. 116 – 131.
9. Левенець Ю. Географія електоральна // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 136 с.
10. Electoral Geography. URL : <https://www.electoralgeography.com/new/ru/ukraine2019>

References:

1. Myronyuk, V.M. (2002) Elektoral'na heohrafiya rehionu (na materialakh halyts'kykh oblastey) [Electoral geography of the region (on the materials of Galician regions)]: Avtoref. dys... kand. heohr. nauk: 11.00.02. L'viv. nats. un-t im. I.Franka. L'viv. 20 p. [in Ukrainian].
2. Khan, YE.A. (1999) Elektoral'na heohrafiya Krymu: [Electoral geography of Crimea] Avtoref. dys. kand. heohr. nauk: 11.00.02. Odes. derzh. un-t im. I.I.Mechnikova. Odesa. 20 p. [in Ukrainian].
3. Sklyars'ka, O. (2011) Polityko-heohrafichni protsesy v Zakarpat-s'kiy i Chernivets'kiy oblastyakh : monohrafiya. [Political and geographical processes in the Transcarpathian and Chernivtsi regions] L'viv: L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka. 228 p. [in Ukrainian].
4. Holod, A.P. (2007) Suspil'no-heohrafichni aspekty politychnoyi povedinky naseleennya rehionu (na materialakh L'vivs'koyi oblasti) [Socio-geographical aspects of political behavior of the population of the region (on the materials of Lviv region)]: Avtoref. dys. kand. heohr. nauk: 11.00.02. L'viv. nats. un-t im. I.Franka. L. 18 p. [in Ukrainian].
5. Dnistrians'kyu, M. S. (2014) Politychna heohrafiya Ukrayiny [Political geography of Ukraine]: navchal'nyy posibnyk. L'viv : LNU imeni Ivana Franka. 348 p. [in Ukrainian].
6. Dnistrians'kyu, M.S. (2000) Ukrayina v polityko-heohrafichnomu vymiri. [Ukraine in the political and geographical dimension] L'viv. PP. 278-295. [in Ukrainian].
7. Shabliy, O. I. (2003) Osnovy zahal'noyi suspil'noyi heohrafiyi. [Fundamentals of general social geography] Pidruchnyk. L'viv: vydavnychyuy tsentr LNU im. I. Franka. 444 p. [in Ukrainian].

8. Shabliy, O. I. (2000) Elektoral'na heohrafiya. // Sotsial'no-ekonomichna heohrafiya Ukrayiny: navch. posibnyk [Electoral geography // Socio-economic geography of Ukraine]/ Za red. O. I. Shabliya. L.: Svit. PP. 116 – 131. [in Ukrainian].
9. Levenets', YU. (2011) Heohrafiya elektoral'na // Politychna entsyklopediya. [Electoral geography// Political Encyclopedia.] Redkol.: Levenets', YU. (holova), Shapoval, YU. (zast. holovy) etc. K.: Parlament's'ke vydavnytstvo. 136 p. [in Ukrainian].
10. Electoral Geography. URL : <https://www.electoralgeography.com/new/ru/ukraine2019>